

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/194/2022
Identifikačné číslo spisu:	5618203609
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:5618203609.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci G. Ľ. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. XXX, XXX XX K., zastúpeného JUDr. Jánom Bartánusom, advokátom so sídlom A. Bernoláka 7, 034 01 Ružomberok, dieťa matky D. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom T. U. XXXX/XXA, XXX XX U., toho času bytom M. XX, XXX XX G., zastúpenej In Medias Res, s.r.o., so sídlom Sladovnícka 13, 917 01 Trnava, IČO: 36 863 351 a otca Ľ. G., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Q. XXX, XXX XX K., zastúpeného JUDr. Miloslavom Hrickom, advokátom so sídlom Ul. 1. mája 709, 031 01 Liptovský Mikuláš, o zmenu osobnej starostlivosti a určenie výživného, vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 1P/232/2018, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 11CoP/3/2022 zo dňa 31. mája 2022 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 31. mája 2022 sp. zn. 11CoP/3/2022 vo výroku, ktorým vo zvyšku zmenil rozsudok okresného súdu a rozhodol o trovách konania, z r u š u j e a vec v tomto rozsahu vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 21. septembra 2021 sp. zn. 1P/232/2018 uložil matke povinnosť prispievať na výživu t. č. plnoletého syna G. Ľ. G., nar. XX.XX.XXXX, sumou po 50,- eur mesačne, vždy do 15. dňa každého kalendárneho mesiaca, k rukám toho času plnoletého syna G. Ľ. G., nar. XX.XX.XXXX, počnúc od 17.04.2018 do 15.05.2020 (I. výrok), uložil jej povinnosť zaplatiť zameškané výživné za obdobie od 17.04.2018 do 15.05.2020 vo výške 1.247,52,- eur v splátkach po 60,- eur mesačne, vždy do 15. dňa každého kalendárneho mesiaca až do zaplatenia celého dlhu na zameškanom výživnom, pričom nezaplatením čo i len jednej splátky riadne a včas, sa stane splatným celý zvyšný dlh na výživnom naraz (II. výrok). Návrh otca a plnoletého syna na určenie výživného vo zvyšnej časti zamietol (III. výrok). Konanie o zmenu osobnej starostlivosti zastavil (IV. výrok). Rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. V dôvodoch rozsudku okresný súd konštatoval, že hoci bol G. Ľ. G. v osobnej starostlivosti otca od septembra 2016, súd určil výživné za dobu od podania návrhu otca 17.04.2018 do ukončenia štúdia syna maturitnou skúškou 15.05.2020. Výživné po 50,- eur mesačne ustálil vychádzajúc z príjmu matky, ktorá ako vyučujúca tanca mala v roku 2018 podľa daňového

priznania príjmy 2250 eur a výdavky 1350 eur, čo predstavuje daňový základ 900 eur a nulovú daňovú povinnosť. Podľa daňového priznania za rok 2019 mala príjmy 5898,50 eur, výdavky 1539,10 eur, daňový základ 2359,40 eur a daňovú povinnosť 0 eur; daňový bonus bol 532,08 eur. Podľa písomného čestného vyhlásenia matka v januári až v marci a v máji 2019 nemala žiaden príjem, v apríli 2019 dosiahla príjem 381 eur, v júni 2019 400 eur, v júli 2019 800 eur, v auguste 2019 885 eur, v septembri 2019 962,50 eur, v októbri 2019 1087,50 eur. Podľa daňového priznania za rok 2020 mala príjmy 4686,32 eur, výdavky 2811,79 eur, daňový základ 1874,50 eur, daňovú povinnosť 0 eur a daňový bonus 245,28 eur. Partner matky M. G. v čestnom prehlásení zo 14.09.2021 uviedol, že prispieva finančne na domácnosť sumou 800 eur mesačne. Matka má okrem G. E. G. vyživovaciu povinnosť aj na mal. S. U. G. vo veku 15 rokov a na maloletého R. C. vo veku 12 rokov. U otca dieťaťa okresný súd z predložených dokladov o príjme zistil jeho čistý zárobok v Rakúsku v júni 2017 vo výške 407,61 eur, v júli až septembri a decembri 2017 po 1.300,07 eur, v októbri 1300 eur, v novembri 2503,22 eur, v januári a marci 2018 po 1312,57 eur, v apríli 1975,97 eur, v máji a júni po 1450 eur, v júli a v auguste po 1462,66 eur. Následne otec čerpal dovolenku, od 03.10.2018 do 02.11.2018 bol evidovaný ako nezamestnaný na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš. V období od 03.11.2018 do 26.04.2019 bol zamestnaný v Rakúsku v G. X. U. I. s preukázaným čistým príjmom, podľa predložených dokladov, v novembri 1485,72 eur, v decembri 3085,72 eur, v januári a februári 2019 po 1600 eur. Od 26.04.2019 do 16.12.2019 bol opäť evidovaný ako nezamestnaný na úrade práce. Kvôli exekúcii, ktorá sa voči nemu vedie, mu nebol vyplácaný žiaden príjem, ako nezamestnaný nepoberal ani nemocenské dávky po operácii. V zimnej sezóne od 17.12.2019 do 09.03.2020 bol zamestnaný u zamestnávateľa C. G., K. a od 10.03.2020 do 29.03.2020 bol opäť evidovaný na úrade práce ako nezamestnaný. Od 03.03.2020 do 09.04.2020 bol zamestnaný v Rakúsku s čistou mzdou 516,50 eur. Od 09.04.2020 pracoval u zamestnávateľa H. M. O. I. s príjmom v mesiaci apríl 293,33 eur, v máji a júni po 400 eur. Na mal. S. U. G. otec prispieva výživným od novembra 2018 vo výške 150 eur mesačne. Z dokladov otcom predložených vyplývajú pravidelné platby zameškaného výživného vo výške 55 eur mesačne za čas od 01.01.2016 do 31.10.2018 vyčísleného sumou 3230 eur ako sa zaviazal v rodičovskej dohode sp. zn. 9P/42/2017 zo dňa 23.10.2018. Z prehľadu súdneho exekútora o stave vymáhanej pohľadávky zameškaného výživného vyplýva voči mal. S. U. G. suma 14.135 eur za obdobie od 15.12.2015 do 31.10.2018, od 01.01.2016 do 31.10.2018 a od 16.10.2018 ku dňu podania správy. Na pojednávaní dňa 21.09.2021 poukázal zástupca matky na skutočnosť, že matka je aktuálne bez príjmu. V období od januára do konca marca 2021 fakturovala ako živnostníčka spoločnosti B. M. X, G..M..B. sumy po 600 eur mesačne, v následnom období bola spolupráca ukončená. Matka získavala prechodný zárobok na mobilnom odberovom mieste (antigénové testovanie Covid-19) v Senci, išlo o príležitostnú prácu s príležitostným príjmom od apríla do júna 2021, priemerný čistý zárobok bol 400 eur mesačne. Od 01.07.2021 je matka bez práce, pracovná zmluva so zamestnávateľom poskytujúcom prácu v I., D. W., G.. M. B., bola ukončená ku dňu 30.06.2021. Z ďalších listinných dokladov, z vyjadrení plnoletého syna aj jeho otca vyplynuli bežné náklady otca na stravu, ošatenie, obuv, hygienu i lekársku starostlivosť syna za obdobie rokov 2018 - 2020. Otec predložil doklady rôzneho druhu svedčiace o jeho výdavkoch od roku 2016 do roku 2021, z ktorých mali relevantný význam rozhodujúcom období len doklady týkajúce sa obdobia krátko pred podaným návrhom na zmenu osobnej starostlivosti a určenie výživného, až do obdobia ukončenia prípravy na výkon budúceho povolania, teda do ukončenia štúdia maturitnou skúškou syna dňa 15.05.2020. Okrem bežných výdavkov mal otec v období rokov 2016 - 2019 výdavky na internátne ubytovanie syna po 87 eur mesačne, na kredit do mobilného telefónu po 20 eur mesačne, výdavok na nový telefón syna vo výške 570 eur vynaložený dňa 29.09.2019, ktorý okresný súd považoval za vyšší výdavok, keď v rozhodnom období zaevidoval i doklad svedčiaci o nákupe telefónu syna za 270 eur dňa 19.09.2017. Ďalší výdavok, ktorý súd vyhodnotil ako prekračujúci rámec štandardných nákladov, zmluvná pokuta 180 eur zaplatená mobilnému operátorovi pre predčasné ukončenie zmluvného vzťahu v apríli 2020. Súd prvej inštancie poukázal na zvýšené výdavky na bývanie syna od septembra 2019, kedy, na rozdiel od nákladov internátneho bývania v predchádzajúcom školskom roku vo výške 87 eur, tieto predstavovali 200 eur, čo sú výdavky vyššie viac ako o 100 %. Za primerané považoval výdavky na fitnesscentrum vo výške 30 eur mesačne v období od roku 2019, ktoré považoval za súčasť zdravého všestranného rozvoja. Z písomného vyjadrenia otca vyplynulo, že náklady za čelustný ortopedický aparát plnoletého syna boli v roku 2016 vo výške 1081,51 eur, v roku 2017 1589,69 eur, v roku 2018 1489,12 eur, v roku 2019

1292,16 eur, v roku 2020 314 eur, avšak podľa písomného vyjadrenia zástupcu otca zo dňa 21.09.2021 otec doposiaľ uhradil 1500 eur a za dokončenie liečby bude potrebné uhradiť ešte dodatočne približne 3000 eur. Právne súd prvej inštancie odôvodnil svoje rozhodnutie odkazom na ustanovenia § 62 - 65, § 75 ods. 1, § 78 ods. 1 Zákona o rodine. Konštatoval, že matka si vyživovaciu povinnosť ku synovi neplnila pravidelne, s výnimkou občasných nákupov oblečenia, úhrady školských výdavkov, cestovného a vreckového. Osobnou mierou sa podieľala na starostlivosti u syna najmä návštevami školy pri riešení nedostatkov v správaní školskom internátnom prostredí opakovane najmä do začiatku školského roka 2019/2020. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“).

2. Krajský súd v Žiline ako súd odvolací (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 31. mája 2022 sp. zn. 1CoP/3/2022 odmietol odvolanie otca (prvý výrok). Rozsudok okresného súdu vo výroku IV., ktorým konanie o zmenu osobnej starostlivosti zastavil, potvrdil (druhý výrok). Vo zvyšku rozsudok okresného súdu zmenil tak, že: „I. Matka je povinná prispievať na výživu syna G. L. G., nar. XX.XX.XXXX, sumou 120,- eur mesačne za obdobie od 17.04.2018 do 15.05.2020 k rukám syna G. L. G.. II. Zameškané výživné za obdobie od 17.04.2018 do 15.05.2020 2.994,50 eur je matka povinná zaplatiť v splátkach po 200,- eur mesačne k rukám G. L. G. vždy do 15. dňa každého kalendárneho mesiaca až do zaplatenia celého dlhu, pričom nezaplatením čo i len jednej splátky riadne a včas, sa stane splatným celý dlh. III. Vo zvyšku návrh na určenie výživného zamietam. IV. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.“ Po odmietnutí odvolania otca krajský súd na základe odvolania G. L. G. v rozsahu a z dôvodov vyplývajúcich z ust. § 65, § 66, § 67 CMP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku, ďalej aj „CSP“ a contrario) rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku IV., ktorým súd konanie o zmenu osobnej starostlivosti zastavil, potvrdil v zmysle ust. § 387 ods. 1, 2 CSP a vo zvyšku rozsudok súdu prvej inštancie zmenil v zmysle ust. § 388 CSP. Konštatoval, že nezistil dôvody hodné osobitného zreteľa umožňujúce priznať výživné pre v tom čase maloleté dieťa najdlhšie na dobu troch rokov spätne odo dňa začatia konania v zmysle § 77 ods. 1 tretej vety Zákona o rodine. Zmenu rozsudku súdu prvej inštancie do výšky výživného a od toho odvíjajúceho sa zameškaného výživného odôvodnil tým, že sa nestotožnil s právnym posúdením veci súdu prvej inštancie, hoci sa stotožnil s jeho skutkovými závermi, z ktorých vychádzal; preto nepovažoval za potrebné doplniť dokazovanie. K námietke odvolateľa, že súd prvej inštancie vychádzal z reálnych príjmov matky a nezohľadnil jej potencionálne možnosti dosahovať príjem, odvolací súd udal, že rozhodné obdobie, po ktoré bolo určené výživné, zahŕňa aj čas, kedy sa, či už Slovenská republika, tak aj Česká republika nachádzali v čase mimoriadnej situácii, resp. núdzovom stave a kedy trvala pandémia ochorenia COVID-19. Matka vykonávala povolanie, v ktorom možno dôvodne predpokladať výpadok príjmov, pričom v čase pandémie bolo mimoriadne obtiažne nájsť si nové zamestnanie, kedy takmer všetky činnosti boli obmedzené. Na strane druhej, vychádzajúc aj z reálnych príjmov matky, súd prvej inštancie dostatočne neprihliadol na to, že matka poberala aj rodinné prídavky na G. L. (23,68 eur mesačne), ktoré mu nevyplácala. Zároveň okrem príjmu z podnikateľskej činnosti mala zdroj príjmu aj od jej partnera, ktorý jej prispieval sumou 800,- eur mesačne. Tieto zistenia vyplývajú zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie. V rozhodnom období matka dobrovoľne synovi poskytla na výživu len minimálne plnenia (30 eur zubár, 10 eur vreckové, 150 eur na oblečenie od roku 2016, teda aj mimo rozhodnej doby). Takýto postoj matky považoval odvolací súd za vysoko nemorálny, keď syna na strednej škole, bývajúceho na internáte, následne na private, cez víkendy u starých rodičov, nechala ešte v čase maloletosti bez akéhokoľvek relevantného výživného. Hoci v tomto čase ani otec synovi neposkytoval osobnú starostlivosť, vyživovaciu povinnosť voči synovi si plnil. Po zohľadnení týchto skutočností dospel odvolací súd k záveru, že za rozhodné obdobie t. j. od 17.04.2018 do 15.05.2020, vychádzajúc z potrieb dieťaťa a z príjmových pomerov matky tak, ako ich zistil súd prvej inštancie, je potrebné určiť matke povinnosť prispievať na výživu syna G. L. sumou 120 eur mesačne. Zameškané výživné za uvedené obdobie predstavuje sumu 2.994,50 eur. Konkrétne ide o 14 dní za apríl 2018, t. j. 56 eur (mesiac apríl má 30 dní, denné výživné zo sumy 120 eur predstavuje 4 eurá na deň, za 14 dní 56 eur), ďalej za 24 mesiacov po 120 eur, t. j. 2880 eur a za pomernú časť mesiaca máj 2020 za 15 dní sumu 58,50 eur (máj má 31 dní, denné výživné zo sumy 120 eur je 3,90 eur, za 15 dní 58,50 eur). Odvolací súd umožnil matke zaplatiť dlh v splátkach vo výške 200 eur majúť za to, že je potrebné, aby sa zameškané výživné dostalo toho času už plnoletému synovi G. L. v primeranom čase. Prihliadol aj na

skutočnosť, že matka si sama svojim nemorálnym postojom, keď synovi neposkytovala výživné v čase, keď to bolo najviac potrebné, spôsobila vznik tejto situácie spočívajúcej v zameškanom výživnom. Vo zvyšku považoval odvolací súd návrh na určenie výživného za nedôvodný, nezodpovedajúci schopnostiam a možnostiam matky, preto v tejto časti návrh zamietol. Výrok o trovách konania odvolací súd odôvodnil ust. §-u 396 ods. 2 CSP s poukazom na § 52 CMP, podľa ktorého žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

3. Proti časti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu, podala matka (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie tvrdiac existenciu dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. b/, c/, f/ a § 421 ods. 1 písm. a/, c/ Civilného sporového poriadku. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti zmenil a rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I., II. a III. potvrdil.

3.1. Dovolateľka vytkla dovolaciemu súdu aj súdu prvej inštancie, či otec alebo plnoletý syn, ktorí vystupovali v konaní ako účastníci, mali v rozhodnom období riadnu procesnú subjektivitu. Podľa jej názoru syn nemal spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a v období pred dosiahnutím plnoletosti za neho nekonal zákonný zástupca alebo procesný opatrovník ako to vyžaduje zákon. Otec stratil procesnú spôsobilosť po nadobudnutí plnoletosti syna, čím je naplnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. b/, c/ CSP.

3.2. Matka namietla porušenie jej práva na spravodlivý proces tým, že odvolací súd v rozpore s § 385 Civilného sporového poriadku nenariadil vo veci pojednávanie napriek tomu, že bez zopakovania alebo doplnenia dokazovania zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, a to bez akejkoľvek podpory v doposiaľ vykonanom dokazovaní po stránke skutkovej aj právnej. Krajskému súdu vytkla, že úplne otočil „pohľad na merito vecí“ a začal skúmať a hodnotiť bez jediného dôkazu v spisovom materiáli správanie sa matky, či sa táto nesprávala v rozpore s dobrými mravmi, pričom vyslovil len svojvoľné úvahy založené na vyvrátených domnienkach.

3.3. Dovolateľka sa nestotožnila s argumentáciou odvolacieho súdu, že reálne príjmy matky majú byť tvorené v rozhodnom období aj jej rodinnými prídavkami na syna (23,6 eur mesačne) aj príjmom jej partnera v sume 800 eur mesačne. Naopak odvolací súd neprihliadal na skutočnosť, že matka má v osobnej starostlivosti ďalšie spoločné maloleté dieťa účastníkov konania S. U. G., voči ktorému otec zanedbáva pravidelné plnenie bežnej vyživovacej povinnosti a plní si ju len čiastočne (dlh otca na zameškanom výživnom je viac ako 14000 eur). V odôvodnení odvolacieho súdu tieto skutočnosti uvedené nie sú, tak ako žiadnym spôsobom nie je odôvodnený záver o určení výšky splátok dlžného výživného matke sumou 200 eur mesačne a určení výživného sumou 120 eur mesačne. Odvolacím súdom ustálený skutkový stav objektívne nevychádza zo skutkového stavu ustáleného vo veci samej reálne.

3.4. Existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/, c/ CSP dovolateľka odôvodňovala tvrdením arbitrárneho posúdenia dôkaznej situácie v otázke výšky vyživovacej povinnosti matky a výšky zameškaného výživného. Tvrdila prekvapivosť, neudržateľnosť a nepreskúmateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku a uzavrela, že za daného skutkového a právneho stavu je zrejмый odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe bez jeho zdôvodnenia.

4. Otec ani G. Ľ. G. sa k dovolaniu matky nevyjadrili.

5. Kolízny opatrovník sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnil s dovolaním napadnutým rozsudkom.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala matka (dovolateľka) v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) ako účastník konania (strana sporu), v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

7. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a

spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

Podľa § 420 písm. b/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu.

Podľa § 420 písm. c/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník.

8. Dovolací súd musí (dovolateľke zastúpenej advokátom) vysvetliť, že procesnú subjektivitu upravuje § 61 CSP tak, že jej nositeľom je ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Procesná subjektivita vyplýva vo vzťahu k fyzickej osobe z § 7 Občianskeho zákonníka. Dôvod zmätočnosti podľa § 420 písm. b/ CSP je daný, ak bolo konanie vedené s osobou, ktorá nemala povinnosť na práva a povinnosti, čo v prípade fyzickej osoby znamená vedenie konania s fyzickou osobou ešte nenarodenou (okrem prípadu, že dieťa bolo počaté a narodilo sa živé) alebo s fyzickou osobou zomrelou. Ak strana stratila procesnú subjektivitu pred začatím konania, súd konanie zastaví. Ak účastník konania stratí procesnú subjektivitu po začatí konania, súd v zmysle § 63 CSP posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať. Dovolací súd na základe uvedeného potom konštatuje, že vada zmätočnosti v podobe neexistencie procesnej subjektivity v konaní, či už na strane otca, alebo na strane (maloletého) dieťaťa, nie je daná.

9. Od procesnej subjektivity je potrebné rozlišovať (čo dovolateľka dostatočným spôsobom neurobila) procesnú spôsobilosť, teda spôsobilosť samostatne pred súdom konať ako účastník konania (strana sporu v prípade sporových konaní). Táto spôsobilosť každému patrí v rozsahu, v akom má spôsobilosť vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti. V zmysle § 8 Občianskeho zákonníka spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou; pred dovŕšením osemnásteho roku veku sa plnoletosť nadobúda len uzavretím manželstva. Fyzické osoby nedisponujúce procesnou spôsobilosťou musia byť v konaní zastúpené zástupcom. Ak je stranou fyzická osoba, súd v prípade nedostatku jej procesnej spôsobilosti postupuje podľa § 69 až § 71 CSP ustanovením zástupcu či procesného opatrovníka (§§ 26 - 27, § 30 Občianskeho zákonníka). Maloletí majú spôsobilosť na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku (§ 9 Občianskeho zákonníka). V zmysle § 68 ods. 1 CSP v rozsahu, v akom nemá fyzická osoba spôsobilosť samostatne konať pred súdom, koná za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník. Zákonný zástupca, ktorý v konaní zastupuje fyzickú osobu, sa svojím vstupom do konania nestáva stranou (účastníkom konania), ale koná za fyzickú osobu len v rozsahu, v akom nie je spôsobilá pred súdom konať samostatne. Občiansky zákonník v § 27 pri vymedzení osoby, ktorá je zákonným zástupcom maloletého, odkazuje na Zákon o rodine. V zmysle § 31 ods. 1 Zákona o rodine maloleté deti zastupujú rodičia, v prípade dieťaťa osvojeného jeho osvojiteľa.

9.1. Rodičia nemôžu maloletého zastupovať v prípade, ak dochádza k stretu záujmov medzi maloletým a jeho rodičmi navzájom, prípadne medzi rodičmi a viacerými maloletými deťmi. Riešením týchto mimoriadnych situácií je ustanovenie opatrovníka v konaní podľa § 272 - 277 Civilného mimosporového poriadku (do 30.06.2016 kolízneho opatrovníka), nie procesného opatrovníka podľa § 69 ods. 1 druhá veta Civilného sporového poriadku. Matka videla procesnú vadu konania v tom, že (medzičasom plnoletý) syn nemal spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a v rozhodnom období pred dosiahnutím plnoletosti za neho nekonal zákonný zástupca alebo procesný opatrovník a naopak, otec stratil procesnú spôsobilosť po nadobudnutí plnoletosti syna. Dovolací súd udáva, že už zo záhlavia rozsudku súdu prvej inštancie sp. zn. 1P/232/2018 zo dňa 21.09.2021 vyplýva, že v konaní bol ako maloletý G. Ľ. G. do nadobudnutia plnoletosti zastúpený kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš a neskôr advokátom v záhlaví uvedeným. Zo záhlavia rozsudku Krajského súdu v Žiline vyplýva, že predmetom konania je vec starostlivosti o „toho času plnoletého G. Ľ. G. ... právne zastúpeného advokátom ...“, keď predmetom odvolacieho konania bolo prejednanie odvolania podaného plnoletým dieťaťom aj otcom. Z bodu 9. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva záver, že otec nie je osobou oprávnenou na podanie odvolania. V čase

maloletosti syna boli teda obaja rodičia zákonnými zástupcami maloletého syna. G. L. G. v čase, keď bol maloletý, bol v konaní správne zastúpený opatrovníkom ustanoveným súdom. Dosiahnutím plnoletosti syn, o ktorého (už len) nároku na výživu (od matky) sa toho času rozhoduje, nadobudol procesnú spôsobilosť v konaní. Nie je preto daný ani dovolací dôvod podľa § 420 písm. c/ CSP.

10. Pri nenariadení pojednávania odvolacím súdom je potrebné vychádzať z § 385 Civilného sporového poriadku. Podľa jeho odseku 1 na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávania vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Uvedené znamená, že podmienky na rozhodnutie odvolacieho súdu bez pojednávania nie sú splnené v prípade, ak by mal odvolací súd modifikovať skutkový stav, na ktorom je napadnuté rozhodnutie založené.

11. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

12. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené. Odvolací súd je totiž v zásade viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. Iba v prípade, ak má pochybnosti o jeho správnosti, má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, a to vtedy, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tým, že opakovane dokazoval vykonaním súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovania zásady priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky ako pre súd prvej inštancie. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zachytené) v zápisnici o pojednávaní (por. rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 2/1997). V odvolacom konaní je táto zásada dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvej inštancie sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu. Z vyššie uvedeného tiež vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/131/2009). Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, vo vzťahu k posúdeniu životnej úrovne matky za účelom preskúmania primeranosti stanoveného výživného nevyplýva, že by vychádzal z iných ako súdom prvej inštancie zistených pomerov.

13. Dovolateľka vytýka odvolaciemu súdu nedostatok riadneho odôvodnenia jeho rozsudku poukazujúc na jeho nevyváženosť a arbitrárne posúdenie dôkaznej situácie neprihliadnúc na výraznú disproporciu príjmu matky a príjmu otca aj skutočnosť, že matka má v osobnej starostlivosti ďalšie spoločné dieťa S. U. G..

14. Podľa § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Právo na spravodlivý súdny proces ale neznamená právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/2004). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

16. Dovolací súd posudzujúci vec optikou najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa (teda nie záujmu jeho matky ani otca) dospel v tomto konaní, ktoré je možné začať aj bez návrhu, po oboznámení sa s obsahom spisu k záveru, že dovolanie z dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP je nielen prípustné, ale aj dôvodné. Odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vychádzajúc zo záverov súdu prvej inštancie, keď pri určení výšky výživného matky na dieťa zohľadnil pri jej životnej úrovni aj rodinné prídavky poberané na G. Ľ. a príjem jej partnera. K nesúhlasu matky so zohľadnením príspevku jej partnera na spoločnú domácnosť treba uviesť, že nie je dôvod, aby tento príspevok na spoločnú domácnosť (znižujúci náklady matky na bývanie alebo stravu) nebol, v primeranej miere, zohľadnený. Na druhej strane z rozsudkov súdov nižších inštancií nevyplýva, či a v akom rozsahu boli zohľadnené príspevky iných osôb (ak k nim v relevantnom období dochádzalo) vynakladané na spoločnú domácnosť vedenú s otcom. Rovnako z obsahu rozsudkov nevyplýva, či a akým spôsobom zohľadnili, že matka má v starostlivosti aj mal. S. U., výživu ktorého z dôvodu výpadku otca zabezpečuje za oboch rodičov matka (s tvrdením otca, že vyživovaciu povinnosť na mal. S. U. uhradil na niekoľko rokov vopred, sa okresný súd v súdnom spise vysporiadal) a rovnako absentuje zmienka o vyživovacej povinnosti matky k jej ďalšiemu dieťaťu R. C. (so zistením, či a v akej miere na neho vyživovaciu povinnosť plní jeho otec). Z obsahu rozsudkov súdov nižších inštancií tiež nevyplýva, ako hodnotili skutočnosť, že matka ako vyučujúca tanec dosahuje minimálny príjem aj v období nepoznamenanom pandémiou Covid-19 (prvé preventívne opatrenia boli prijaté vo februári 2020, vyživovacia povinnosť bola určovaná za čas od 17.04.2018 do 15.05.2020), nezistovali možnosť a schopnosť matky zabezpečiť si vyšší príjem prípadným výkonom inej, lepšie platenej práce. Z odôvodnení rozsudkov nevyplýva ani záver, či matka ako živnostníčka v súvislosti s pandémiou koronavírusu požiadala o poskytnutie finančnej pomoci od štátu ani to, akým spôsobom bola jej žiadosť vybavená. Doplnenie odpovedí na tieto otázky umožní odvolaciemu súdu určiť výšku výživného na G. Ľ. tak, aby zodpovedala jeho nákladom na výživu a aj možnostiam a schopnostiam jeho rodičov existujúcim v posudzovanom období. V prípade vzniku dlhu na výživnom a prípadného umožnenia jeho splácania je nutné zistiť aktuálne osobné, majetkové a zárobné pomery výživou oprávnenej aj výživou povinnej osoby.

17. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že konanie na odvolacom súde trpí vadou zmätočnosti v intenzite porušujúcej právo na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Dovolací súd potom zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti zmeňujúceho výroku (ktorý vzhľadom na jeho štruktúru zahŕňa aj výrok o náhrade trov konania) a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

18. Dovolateľka tvrdila, že podala dovolanie aj z dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 písm. a/, c/ CSP.

19. Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým

sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

Podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom (nie skutkovom) posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vykazovať nedostatky, ktoré by v konečnom dôsledku viedli k znemožneniu meritórneho dovolacieho prieskumu a odmietnutiu dovolania podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní vysvetliť, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2017, 1Cdo/203/2016, 3Cdo/35/2016, 4Cdo/89/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/186/2016). Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne tiež napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétného stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov. Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, je jeho povinnosťou: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) označením konkrétnych (odlišných, napríklad aj navzájom si protirečiacich) rozhodnutí dovolacieho súdu doložiť, že predmetná právna otázka je dovolacím súdom skutočne rozhodovaná rozdielne. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/78/2017 najvyšší súd doslovne uviedol, že v takom prípade je dovolateľ „povinný dovolať dôvod vymedziť označením rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne (zaujal iné právne závery)“.

21. Dovolaťka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala poukazom na ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ aj § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Prípustnosť dovolania podľa uvedených ustanovení ale dovolateľka riadne nešpecifikovala v zmysle zhora uvedených požiadaviek, pretože jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom nešpecifikovala (konkrétnu) právnu otázku riešenú odvolacím súdom, neuviedla ako ju riešil odvolací súd, a taktiež neuviedla, ako mala byť správne riešená, nešpecifikovala konkrétne rozhodnutia dovolacieho súdu, od ktorých sa odvolací súd pri riešení zásadnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ani rozhodnutia, v ktorých dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne (zaujal iný/é právne názor/y). Dovolanie uplatnené dovolateľkou podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ a § 421 ods. 1 písm. c/ CSP teda nebolo odôvodnené prípustnými dôvodmi a dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až 435 CSP.

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.